

E. Tazegul

*Nevşehir Hacı Bektaş Veli University, Nevşehir, Turkey
(E-mail: erdemtazegul@nevsehir.edu.tr)*

L.A. Nakhanova

*Nevşehir Hacı Bektaş Veli University, Nevşehir, Turkey
(E-mail: lnakhanova@nevsehir.edu.tr)*

Cultural Anthropology: Symbolism of Color in the Worldview of Turkic Peoples

Abstract. The study of color symbolism in the culture of the Turkic peoples is relevant and necessary, since color reflects the ethnic mentality of the Turkic peoples, their collective social and cultural experience, as well as the individual's personal psychophysical perception of the world. The visible world is also perceived through color, and therefore color is understood as an act of world vision and world awareness in the human mind. The purpose of this research (article) is to reveal the features of the mental perception of color by the Turkic peoples on the basis of the Orkhon-Yenissei written monuments, in particular, through the prism of ancient Turkic toponyms. The symbolic content of color is analyzed using data from cultural anthropology, history, linguistics, and ethnography. Therefore, the general scientific methods (descriptive, comparative) used in the article, combined with historical and cultural and conceptual-semantic ones, allowed us to reveal the symbolism of color in the culture of the ancient Turks, to determine their mentality and spiritual views. The Orkhon-Yenissei monuments are evidence of the ancient Turkic civilization and the unique cultural history of the Turkic peoples. The ancient Turkic peoples recorded on stone steles the names of the Turkic khagans, their heroic campaigns and battles, the names of their own and other people's settlements, settlements and countries, the names of natural objects, in the meaning of which color symbols also played an important role. The article provides a semantic analysis of green, black, and white color symbols, reveals the variety of their meanings that reveal the perception of the world by the ancient Turks. Color symbols are defined as a unique code of the common Turkic culture.

Keywords: symbolism, world, perception, monuments, toponyms, color coding, meanings, cultural anthropology.

Introduction

Color in the history of all cultures has always been used as a means of emotional impact on the person that helped to develop certain color symbols in different cultures. It is an integral part of human existence, one of its specific characters. Being one of the oldest categories of knowledge, the color acquired symbolic significance. Every nation, ethnic groups in a certain historical period evolved own symbolism. Color symbolism depends on color preferences, produced on the basis of human contact with the natural environment, surrounding landscape. Although it was not always stable and throughout human history content of color symbols undergone considerable changes, interpretation and attitude toward colors had been changing all the time. Color causes certain and specific changes in the mental world of people, the interpretation of which gives rise to what we call color associations, symbols and impressions of color. Thus, the symbolism of color had an important role, which included consolidation in the minds of people certain associative links of different colors with different life events over a long historical development. For many people color character in their lives was not only an important element of the canonical art, but also an expression of philosophical and religious ideas. Symbol in color turned into a means of ideological influence. Color symbols most clearly manifested in the architecture mainly in religious and socially significant buildings, such as domes of mosques, in the applied arts, clothing and even in language and etc.

The problem of color is constantly under the intent interest of many patriotic and foreign scholars, linguists who used different approaches for studying it. The names of the colors were studied using psychological and ethno-psychological approach from the point of view of their etymology and historical development of its system, symbolism, semantic structure. A number of researchers were involved to consider the color in the structure of different kind of language aids as phrases, phraseological units, place names, proverbs and etc. Mostly they were interested in studying the characteristics of their functionality in the structure of language system. Over the years, the problem of color coding hasn't been lost its relevance. Nowadays, a number of works of contemporary scholars are devoted to this problem, the problem of studying color in terms of the different sciences, based on the experience of previous researchers, confirming, supplementing or refuting earlier hypotheses and theories.

Materials and research methods

In the study of this problem scholars extensively use the several of techniques (component, contextual, statistical analysis and etc.), create new variety of research methods (psycholinguistic experiment, the index definition picturesque and etc.) involving the most complete description of color, especially their use and perception. They came to conclusion that it is one of the most important components of a language picture of the world. Color nomination system has its own characteristics in different languages. Color systems of different languages are very different from each other. This is primarily due to the fact that the language reflects coloristic associations of a particular culture, emerging in different historical and geographical contexts. Color perception and color view include all major areas of life.

In the study of this problem we considered some works of N.B. Bakhilina “The history of color coding in the Russian language” [1], A. Bragin “The color definition and creation of new meanings of words and phrases” [2], R.M. Frumkina “Color meaning” [3], A. Apresyan “The lexical semantics, synonymous means of the language” [4], D.A. Arutiunova “The types of linguistic meanings” [5], A.P. Vasilevich “The vocabulary in psycholinguistic experiment” [6], Fu Huantsin “Analysis of words denoting a sign of «redness” in Chinese”, O.P. Frolova “Semantic group of color coding in Chinese: systemic relations” and etc.

A number of works of such scholars devoted to the definition of nominative specifics of the colors in different languages. The investigations have shown that the results of the nomination of the color spectrum can be quite different in different languages, both in the quantity and in terms of not matching color boundaries in the seemingly equivalent words. Most strongly these differences manifest themselves in typologically different languages.

The degree of research of the topic and analysis

Color as the physical quality of objects and space, became an informant and system of sense data, which ushered start of aesthetic worldview and social symbolism. Sense of color is one of the leading secondary feelings mentally and informational nature, formed on the basis of produced society socio-cultural phenotype and experience [7, p. 111]. In turn, the emergence of such a phenotype associated with bio-energy systems of humans. In other words the formation of individual and social experience takes place in parallel with the development of color sense. Thus, in the different languages of the world connotative polysemy and potentials are not developed in the same way. The color associated with deep social and cultural experiences. For example, the color code is the visual basis of various cults characteristic of Egypt, ancient country which has been done in the first attempt to use symbolism of color. In ancient India and ancient Greece in relation to the color is determined not only by its symbolic value, but also aesthetic categories. In ancient Rome, the most loved and revered colors were white, yellow, red and purple. After ancient times, the color becomes one of the main elements of the allegorical and mystical language, typical for the art of the Early Middle Ages. The archetype of color sense (meanings) was expressed in the language, particularly in the names of geographical objects. For example ancient people had a complex system of color-coding the geographical objects. For example, the system of geographical color coding of aforesaid ancient Indian people was added with names of animals and divinities [8, p. 15-25]. Ancient Chinese had not less complex system of color-coding the geographical objects. They used to link color with religious beliefs and symbolic signs of natural elements as fire, water, earth, iron, gold, forest and etc. [9, p. 65-69]. American Indians saw East side of world in dark black color, south – white, west – yellow or red and north – dark blue or green [10, p. 4]. The geographical color coding was universal phenomenon of ancient people. Therefore the different colors are presented in place names structure of all peoples all over the world. The Old Turks are not exception. They also used color coding in nominating process of geographical object. This is evidenced by texts of Orkhon-Yenisei monuments. For example in the texts of Orkhon-Yenisei monuments there is a toponym *Kök Öŋ*, which consists of color component *kök*. *Kök* has a set of lexical and semantic variants:

- I.: 1. ‘sky’ in all Turkic languages;
2. ‘mourning’ in Uzbek language, ‘blueprint’ in Kumyk;
3. ‘blue, dark blue’ in all Turkic languages;
4. ‘green (about grass)’;
5. ‘immature fruits’ in Turkish dialects;
6. ‘grass’;
7. ‘grey’ in Kazakh, Nogai, Uzbek, Altay languages, ‘gray’ in Tatar, Bashkir, Chuvash, ‘dove color’ in Tatar, Chuvash, Kumykian, ‘pale’ in Uigur languages;

8. 'garing' in Tuvian language;
9. 'god' in Altay language;
- II. 1. 'healthy' in Turkish language [12, p. 93].

On the basis of these meanings the color *kök* in the structure of place name *Kök Öñ* denotes different meanings. The second component *öñ* 'color' opens this meaning. In this case *kök* denotes 'heavenly' or 'blue' color. Perhaps the ancient Turks during nomination used the origin meaning 'sky'. According to that this geographical object belongs to the class of hydronyms, we suppose that place name *Kök Öñ* characterizes the 'heavenly' color of water. In history of Turkic language *kök* also used in the meaning of 'green' as a base or component for a set of names of flora and fauna. But *kök* by the creators of runic inscription is mostly used in the meaning of 'sky'. It is used as a part of space. The sky was put at the head of the pantheon, as it is identified with Tengri - divine power, the upper level of trychotomic concept, the formation of which refers to the ancient times, to the Upper Paleolithic of Siberia. That is why the archetype of *kök* is the meaning of 'sky'.

In the texts of Orkhon monuments there is also a hydronym *Yašil Ügüz* 𐰽𐰺𐰍 𐰺𐰆𐰸. We show an example from Bilge Kagan's text: *ečim kagan birlе ilgerü yašil ügüz šaŋtuŋ yaziqa tegi süledimiz*. - Together with my uncle-Kagan we went forward (e.g. the east) to war until Šantuŋ field, Yašil river [14]. *Yašil* denotes:

1. 'green color' in all Turkic languages, 'dark green' in Khalaj language, 'bright green or green and blue' in Old Uigur language;
- In figurative meaning it denotes:
2. 'bright' and 'fresh' in Kyrgyz language, 'unripe and damp' in Turkish and Karakalpak languages;
3. 'duck with green head' in Altay language;
4. 'dove colored'; 'auburn horse' in Turkish dialects [12, p. 91-92].

All these meanings are related to one another. But the last one is separated. May be it is related to Yakut language, which gives the meaning of 'fox' or 'yellow'. *Yašil* derevates from *ya:š*; probably crasis of **yasšil* was the Den. suffix *-sil*; properly of the color of fresh vegetation, i.e. 'green' but like *Kök* not very precise and sometimes used for 'light blue'; this lack of precision still survives. In Turkish *yeşilis* 'green', but green grass is *Kök ot*. As we see generating basis of *Yašil* is *Yaš*. And it is also gives several semantic meanings: a) 'damp'; b) 'wet, watery'; c) 'teardrop'; d) 'green'; e) 'fresh'; f) 'young'; g) 'age', 'year'; h) 'wood layers'. According to A. Vambéry there is semantic link between 'young', 'green' and 'wet'. Radloff, trying to show derivation of 'age, year' meanings from 'fresh, green, radiant, wet' meanings, made an explanation: 'each year (age) is the time of annually returning humidity' – it means that these meanings are very closer to each other. G. Clausson and H. Derfer imagined the semantic evolution of *Yaš* in this way: 'fresh → green'; 'wet → wet excretion → tears'; 'each year → per age of one's life' [12, p. 975]. The primary form of *Yašil* was *Yašsil* ≥ *Yaššil* (*Yaš* + *-sil* ≥ *-šil* suffixes which weaken the feature of the object) [15, p. 163]. The most common seme of the lexeme *Yaš* is 'green'. And all other semantic meanings were arisen from "green". We have two variants of own interpretation: 1) If we take into consideration the third meaning of *Yaš*, 'teardrop' and semantic evolution 'wet → wet excretion → tears' in this case 'tears' stands for 'a lot of tears → water → river, lake', on the basis of this it may be regarded that the semantic interpretation of lexeme *Yašil* indicated 'watery river'. 2) According to aforesaid Bang's hypothesis on suffix *-sil* ≥ *-šil*, *Yašil* means 'light green'. We suppose that *Yašil* has semantic evolution: 'light green → dark yellow → yellow'. That is why in historical sources *Yašil Ügüz* is identified as 'Yellow River'. Today *Yašil Ügüz* is well-known as Yellow River situated on the north side of China. It is known also as Huanghe River. In Chinese *Huanghe* means *Huan* 'yellow' and *ghe* 'River'. It might be loan translation of *Yašil Ügüz*. Gumilev wrote that *Yašil Ügüz* and *Huanghe* are the same rivers. He noted that the river had yellow color. Through the semantic evolution we made an attempt to explain the link between Turkic *Yašil* and Chinese *Huan* colors and prove the fact that in Old Turkic people representation *Yašil* semantically was rich and various, determined not only 'green' color but also 'yellow' too. If we look at *Yašil* only as a color element, in this case semantic meaning of *Yašil Ügüz* place name is only limited on "yellow" color, there is no figurative meaning. But interesting fact is that the 'yellow color' mostly was saved in

the form of *Sarıy* ≥ *Sarı* in the language system of Modern Turkic people. However, *Sarıy* in Turkic toponymic structure and in Turkic representation in general does not mean only color element but the ‘hugeness, wideness’ too. In ‘*Sarı dala*’ it gives the meaning of ‘huge steppe’, *Sarı jol* means ‘big road’ in Kazakh language [17, p. 118].

The color *Qara* is presented in the structure of place names of the ancient Turkic period. *Qara Kōl* 𐰇𐰺𐰍 𐰇𐰏 and *Qara Kum* 𐰇𐰺𐰍 𐰇𐰏 were found in the texts of Kultegin and Tonukuk monuments: *az budun yayı bolı qara qōlte sünüšdümüz kōltegin bir kirk yašair erti alp salcı aqın binip oplaiu tegdi* – Az people became enemy. We fought in Karakol. Kultegin was thirty one years old. He attacked being on the white horse, Alp Shalchy (KT 2-3). *čugay quzın qara qumuy olurur ertimiz* – We had chosen places of Kuz Chugai and Kara Kum (T 7) [11, p. 145].

In the content of place names *Qara* is usually used as the first element of denoting toponyms as well as antroponyms and ethnonyms. But the semantic meaning of some *Qara* may be regarded primarily in a physical sense as ‘black’ (about color), but with a great many metaphoric meanings ‘dark, devoid of light, benighted’, ‘ill-fated, ill-starred, miserable’ in Chuvash; ‘bad, scary, terrible, nasty, ugly, bleak, tragic, dismal’ in Turkish and Kumyk; ‘usual, simple’, ‘mass, crowd’ in Kazakh; ‘great, powerful, severe’ used in rulers proper names of Karakhanid dynasty and in Gagauz [12, p. 495].

There are set phrases in which the word *qara* means:

1. ‘large, massive, plenty’, e.g. *Qara mal* in Kazakh, Karakalpak, Nogai and Uigur languages means ‘cattle’;

2. ‘chief, great, powerful’, *Qara khan* means ‘great arch-founder of Karakhanid dynasty’ or *Qara aygir* means ‘mighty stallion’, *Qara bodun* ‘the ordinary people’ (as opposed to aristocracy) [13]. For example, the name of famous sea known to the Greeks as Pontos *Qara teniz* known as Black Sea had aroused considerable interest. The ancient Pontos in loan translation became known among the Turks as ‘Black Sea’. Pontos gives the meaning of ‘Inhospitable Sea’ in Greek language. In Turks representation ‘inhospitable’ denotes ‘bad, scary, terrible’. In European sources of XIII centuries Black Sea was called as ‘Great Sea’. *Qara* also gives the meaning of ‘great, powerful’. So it can be connected with all these meanings;

3. ‘strong’ (about wind, frost), *Qarakiş* in Turkish ≤ *Gara gysh* in Azerbaijan denotes ‘the most frozen time of winter’, *Qara suik* in Nogai language ‘the strongest frost’;

4. ‘clear, pure’ (without any admixture), *Qara su* in Kazakh language ‘pure water’ or ‘only water’;

5. ‘dry land, earth’, *Qara kuvvetleri* ‘ground forces’, *Qara kurbağa* ‘ground tortoise’ in Turkish;

6. ‘the darken part of horizon, North’. Old Turks also as other peoples widely used color coding in indicating the cardinal points. One of the important evidence proving the ‘black color’ denoted North part of horizon in Turkic world-picture was Desht-Qipchak. It was divided into White and Black Kumania in XII centuries. Black Kumania was on the north side of horizon. The center of Black Kumania was North Donesk. Bulgarians, lived close to Az, were called as Black Bulgarians. The name of their state was Black Bulgaria, situated on the north side. The name was given because of the geographical position [15, p. 334];

7. ‘eagle’, *Qara quş* (probably specifically ‘golden eagle’) or ‘the star Jupiter’ (it is the one rises at down and is called *Qara Kuş yulduz*) in Turkish;

8. ‘slave’, *Qara baş* (both male and female) [18, p. 128].

Taking into consideration all meanings of lexeme *Qara* we can clearly say that *Qara kum* has two meanings:

1. ‘dry land, earth’ in which it denotes the type of fixed sand;

2. ‘the darken part of horizon, north’ which might also be interpreted as the northern horde of Qarakhan. Gabain suppose that some *Qara* in *Qara kum* ‘Black → Northern desert’ is related to its territorial situation on the northern part of Khorasan. Supporting Gabain’s point of view and plusing two meanings we suppose that *Qara kum* denotes ‘northern sandy desert’. Zsegledi, who devoted much attention to the location of *Qara kum*, came to conclusion: ‘*Qara kum* is the name of sandy desert, situated on the northern frontier of China. Exactly it is on the northern slope of Insan close to Huanghe river and Gobi desert. *Qara* in the *Qara Kōl* place name is considered by us as the ‘clear, pure (without any admixture) lake’. In Kultegin inscription *Qara Kōl* is mentioned one time and it was the place where they fought with Az people in 715. There are some assumptions about its location: 1) *Qara Kōl* was situated

near the Kemchik river, Aksu and Alash flowed into this lake. It might also be situated near Kögman (Sayan mountains, Khakassia, Russian Federation); 2) *Qara Köl* is situated in Tuva (Russian Federation).

The color *Aq* is also mentioned in the structure of place name *Aq Termel* $\Upsilon \gg \Upsilon \text{ h} \text{ d}$ in the text of Tonukuk (25) monument: *sü joritdim atlat tedim aq termel keče ugur kalitdim* - I ordered army to move; I said: ride horses! Passing *Aq Termel* I ordered to stop for a camp [11, p. 146]. The word *Aq* has a set of variants. Here are two different variants of it:

1) *A:q* (with long double sound 'a') in all sources gives the direct meaning of 'white color'. In figurative meaning gives 'pure' and 'wonderful, outstanding, amazing'. We see the semantic evolution of *Aq* in this way: 1) 'white → pure → wonderful'. It also gives the meaning of 'seine' in Turkish; 'lattice' in Karakalpak and Kumyk languages; 'rete'; 'hunting' in Kazakh and Karakalpak languages.

2) *Aq* (with one sound 'a') means 'stream, flow, flow out' in all Turkic languages; 'flow, stream, pour in, rain' in Tatar and Uzbek languages; 'aqua, liquid, wet, teardrop' [19, p. 496]. *A:k* 'white' originally as the color of animals' coat is opposed to the more general word *ürüñ*, later 'white' in all senses. It occurs often with a metaphoric meaning in numerous phrases of which, e.g. the word *Aq* in the meaning of 'flow' became a part of geographical nomenclature. *Aq kum* gives the meaning of 'sand dunes, quick sands', *Aq su* 'rivers, fed by mountains snow' or 'quick rivers'. In *Aq dala* it implies 'sand dune massive' and 'steppe with flowing, shifting sands'. Taking into consideration geographic symbolism of Old Turks *Aq* in color sense also gives the meaning of 'the west side of horizon'. *Aq deniz* 'West Sea' is one of the names of Caspian Sea. Apparently Russian kings (tsars) were called 'White Tsars' (i.e. 'West Tsars) by Turks. *Aq süjek* (white bone) in Kazakh language possibly saved from that period, which implies 'king's (tsars) blood, the blood of dynasty'. *Aq saqal* 'a grey bearded man', mostly expresses respect [19]. But in *Aq Termel* we consider two variants of interpretation of the same *Aq*: 1) the 'white' color, in which it denotes the 'purity of the water' and 2) the 'flow', in which it denotes the character of river 'quick river' or 'flowing river'.

The word *ürüñ* in capacity of color coding of geographical objects is met in the structure of place name *Ürüñ Beg*, which is fixed in the texts of Orkhon-Yenisei written runic monuments. Lexeme *ürüñ* denotes:

1. 'white', 'light';

2. 'pure, noble (in figurative meaning)' [20, p. 339]. According to the meaning of the second component *bäg* 'a ruler of the town', in our point of view the word *ürüñ* in the place name *Ürüñ Bäg* was used in figurative meaning as 'noble'. There is also the other supposition that in Orkhon-Yenisei written runic monuments the word also denotes the meanings "save, defend". In this case the given place name is interpreted as 'a bright place, protected by the ruler'. However, due to the fact that this is just an assumption, we still interpret it using the first meaning of the place name *Ürüñ Bäg* as 'noble ruler'.

Results and conclusion

Thus, color was an important element in characterizing geographical objects, place names. And the place names consisting of color components have variety of figurative sense of the content. The symbolism of colors in the structure of the ancient place names and their semantic analysis reveal the essence and nature and the origin, etymology, archetype of the colors. We see that color picture of the world of Turkic people is distinctive. For example, the meaning of a lot of place names consisting color are differentiated by the characteristics of geographical object. It is shown in place name *Qara kol* which does not denote the color of river, but means the purity and clarity, limpidity of the water of river. The variety of meanings of this word attributes it to polysemy. This phenomenon is typical for the contemporary Turkic language, particularly for ancient Turkic language. We know that the language plays an important role in preserving the spiritual achievements of the people, as a kind of historical memory, reproduced imprinted in him the facts of culture in the process of its use as a means of knowledge, in turn, has the ability to influence the formation and development of culture.

The essence of the color including in the structure of the geographical objects are well represented in ancient written runic monuments, literary texts, where they show the ability to change the sense of the whole nomen. In this case we also can say that the color is also an important means of emotional impact. That is why place names consisting color often have emotive character, become images of relevant construction of the national world view, as well as individual worldview.

Reference

1. Bakhilina N.B. *Istoriya tsvetooboznacheniy v russkom yazyike*. – Moskva: Nauka, 1975.
2. Bragina A.A. *Tsvetovyye opredeleniya i formirovanie novyih znacheniy slov i slovosochetaniy. Leksikologiya i leksikografiya*. – Moskva, 1972. – P. 82.
3. Frumkina R.M. *Tsvet, smysl, shodstvo. Aspekty psiholingvisticheskogo analiza*. – Moskva: Nauka, 1984.
4. Apresyan Y.D. *Leksicheskaya semantika. Sinonimicheskie sredstva yazyika*. – Moskva, 1995.
5. Arutyunova N.D. *Tipy yazyikovyih znacheniy: Otsenka. Sobyitie. Fakt*. – Moskva: Nauka, 1988.
6. Vasilevich A. P. *Issledovanie leksiki v psiholingvisticheskom eksperimente*. Moskva: 1987.
7. Yanshin P.V. *Psihosemantika cveta*. – Sankt-Peterburg: Rech, 2006.
8. Dubois J.A. *Hindu manners. Customs and Ceremonies*. – Oxford: Oxford Press, 1906.
9. Needham J. *Science and Civilization in China*. – Cambridge: Cambridge Press, 1956.
10. Ludat H. *Farbenbezeichnungen in Volkernamen. – Ein Beitrag zu asiatisch-osteuropaischen Kulturbeziehungen, 1953. – P. 4(2) - 151.*
11. Clauson G. *An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth-Century Turkish*. – Oxford: Oxford University Press, 1972.
12. Sevortyan E.V. *Etymologicheskii slovar Tjurkskih jazikov*. – Moskva, Nauka, 1989.
13. Shaimerdinova N.G. *Friend and foe in ancient Turkic texts. Philology and Culture*. – Nursultan, 2019.
14. Zholdasbekov M., Sartkojauly K. *Atlas Orkhonskih pamjatnikov*. – Astana: Kultegin, 2007.
15. Bang W. *Zur Kritik und Erklarung der Berliner uigurischen Turfan fragmente*. – “SPAW” Press, 1915.
16. Gumilyev L.N. *Drevnije tjurki*. – Sankt-Peterburg: Kristall, 2002.
17. Kaidarov A., Akhtamberdiyeva Z., Omirbekov B. *Tustin tildegi korinisi*. – Almaty: Ana tili, 1992.
18. Kononov N. *Semanika cvetooboznachenija v tjurkskih jazikah. (eds.) Tjurkologicheskii sbornik*. – Moskva, 1978. – P. 123-159.
19. Sevortyan E.V. *Etymologicheskii slovar Tjurkskih jazikov*. – Moskva: Nauka, 1974.
20. *Drevnetyurkskiy slovar*. – Moscow – Leningrad: Nauka, 1969.

Reference

1. Bakhilina N.B. *Istoriya tsvetooboznacheniy v russkom yazyike [History of color terms in Russian language]*. Moscow, Nauka, 1975. [In Russian].
2. Bragina A.A. *Tsvetovyye opredeleniya i formirovanie novyih znacheniy slov i slovosochetaniy. Leksikologiya i leksikografiya [Color definition and formation of new meanings of words and phrases. Lexicology and lexicography]*. Moscow, 1972. P. 82. [in Russian].
3. Frumkina R.M. *Tsvet, smysl, shodstvo. Aspekty psiholingvisticheskogo analiza. [Color, meaning, similarity. Aspects of psycholinguistic analysis]* Moscow, Nauka, 1984. [In Russian].
4. Apresyan Y.D. *Leksicheskaya semantika. Sinonimicheskie sredstva yazyika [Lexical semantics. Synonymous means of language]*. Moscow, 1995. [In Russian].
5. Arutyunova N.D. *Tipy yazyikovyih znacheniy: Otsenka. Sobyitie. Fakt [Types of linguistic meanings: Evaluation. Events. Fact]*. Moscow, Nauka, 1988. [In Russian].
6. Vasilevich A. P. *Issledovanie leksiki v psiholingvisticheskom eksperimente [Vocabulary research in a psycholinguistic experiment]*. Moscow, 1987. [In Russian].
7. Yanshin P.V. *Psihosemantika cveta [Psychosemantics of color]*. Saint-Petersburg, Rech, 2006. [in Russian].
8. Dubois J.A. *Hindu manners. Customs and Ceremonies*. Oxford, Oxford Press, 1906.
9. Needham J. *Science and Civilization in China*. Cambridge, Cambridge Press, 1956.
10. Ludat H. *Farbenbezeichnungen in Volkernamen. Ein Beitrag zu asiatisch-osteuropaischen Kulturbeziehungen, 1953. P. 4 (2) - 151.*
11. Clauson G. *An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth-Century Turkish*. Oxford, Oxford University Press, 1972.
12. Sevortyan E.V. *Etymologicheskii slovar Tjurkskih jazikov [Etymological dictionary of Turkic languages]*. Moscow, Nauka, 1989. [In Russian].
13. Shaimerdinova N.G. *Friend and foe in ancient Turkic texts. Philology and Culture*. Nursultan, 2019.
14. Zholdasbekov M., Sartkojauly K. *Atlas Orkhonskih pamjatnikov [Atlas of Orkhon monuments]*. Astana, Kultegin, 2007. [In Russian].
15. Bang W. *Zur Kritik und Erklarung der Berliner uigurischen Turfan fragmente*. SPAW Press, 1915.
16. Gumilyev L.N. *Drevnije tjurki [Ancient Turks]*. Saint-Petersburg, Kristall, 2002. [in Russian].
17. Kaidarov A., Akhtamberdiyeva Z., Omirbekov B. *Tustin tildegi korinisi [Colors reflected in the language]*. Almaty, Ana tili, 1992. [In Kazakh].

18. Kononov N. Semanika cvetooboznachenija v tjurkskih jazikah. (eds.) Tjurkologičeskii sbornik [Semantics of color designation in the Turkic languages]. (Moscow, 1978, P. 123-159). [In Russian].
19. Sevortyan E.V. Etymologičeskii slovar Tjurkskih jazikov [Etymological dictionary of the Turkic languages]. Moscow, Nauka, 1974. [In Russian].
20. Drevnetjurkskij slovar [Ancient Turkic dictionary]. Moscow – Leningrad, Nauka, 1969. [in Russian].

Э. Тазегюль

Невшехир Хаджи Бекташ Вели Университети, Невшехир, Туркия
(E-mail: erdemtazegul@nevsehir.edu.tr)

Л.А. Наханова

Невшехир Хаджи Бекташ Вели Университети, Невшехир, Туркия
(E-mail: lnakhanova@nevsehir.edu.tr)

Мәдени антропология: түркі халықтарының дүниетанымындағы түс символикасы

Аннотация. Түркі халықтарының мәдениетінде түс (өң, рең) символикасын зерттеу өзекті және қажетті болып табылады. Өйткені түркі халықтарының этникалық менталдығы, олардың ұжымдық әлеуметтік, мәдени тәжірибесі, сондай-ақ, әр адамның әлемді жеке психофизикалық қабылдауы түсте көрініс табады. Айналадағы әлем түс арқылы қабылданады, сондықтан түс адамның санасында дүниені көру мен танудың әрекеті ретінде түсініледі. Осы зерттеудің (мақаланың) мақсаты – Орхон-Енисей жазба ескерткіштері негізінде, атап айтқанда, көне түркі топонимдерінің призмасы арқылы түркі халықтарының түсті менталдық қабылдау ерекшеліктерін ашу. Түстің символдық мазмұнын талдау мәдени антропология, тарих, лингвистика және этнография деректерін қарастыра отырып жүзеге асырылады. Сондықтан мақалада қолданылған жалпы ғылыми (сипаттаушы, салыстырмалы) әдістер тарихи-мәдени және концептуалды-семантикалық әдістермен үйлесе отырып, бізге ежелгі түркілердің мәдениетіндегі түс символикасын ашуға, олардың менталдығы мен рухани көзқарасын анықтауға мүмкіндік берді. Орхон-Енисей ескерткіштері көне түркі өркениетінің, түркі халықтарының бірегей мәдени тарихының айғағы болып табылады. Ежелгі түркі халықтары тас бітіктерде түркі қағандарының есімдерін, олардың ерлік жорықтары мен шайқастарын, өздерінің және өзгелердің қоныстарының, қалалары мен елдерінің аттарын, мән-мағынасында түс символикасы маңызды рөл атқарған табиғат нысандарының атауларын бедерледі. Мақалада түстің жасыл, қара, ақ символдарына семантикалық талдау жасалады, ежелгі түркілердің әлемді қабылдау ерекшелігін ашатын олардың мағыналарының әртүрлілігі анықталады. Түс нысандары жалпы түркі мәдениетінің бірегей коды ретінде айқындалады.

Кілт сөздер: символика, әлем, қабылдау, ескерткіштер, топонимдер, түсті кодтау, мағыналар, мәдени антропология.

Э. Тазегюль

Университет Невшехир Хаджи Бекташ Вели, Невшехир, Турция
(E-mail: erdemtazegul@nevsehir.edu.tr)

Л.А. Наханова

Университет Невшехир Хаджи Бекташ Вели, Невшехир, Турция
(E-mail: lnakhanova@nevsehir.edu.tr)

Культурная антропология: символика цвета в мировоззрении тюркских народов

Аннотация. Изучение символики цвета в культуре тюркских народов является актуальным и необходимым, поскольку в цвете отражаются этническая ментальность тюркских народов, их коллективный социальный, культурный опыт, а также личностное психофизическое восприятие мира отдельным человеком. Видимый мир воспринимается и посредством цвета, и потому цвет понимается как акт мировидения и миропознания в сознании человека.

Цель настоящего исследования (статьи) – рассмотреть особенности ментального восприятия цвета тюркскими народами на базе Орхон-Енисейских письменных памятников, в частности, сквозь призму древнетюркских топонимов. Анализ символического содержания цвета осуществляется с привлечением данных культурной антропологии, истории, лингвистики и этнографии. Поэтому использованные в статье общенаучные методы (описательный, сравнительный) в сочетании с историко-культурными и концептуально-семантическими позволили нам раскрыть символику цвета в культуре древних тюрков, определить их ментальность и духовные воззрения. Орхо-

но-Енисейские памятники являются свидетельством древнетюркской цивилизации, уникальной культурной историей тюркских народов. Древние тюркские народы запечатлели на каменных стелах имена тюркских каганов, их героические походы и сражения, названия своих и чужих поселений, городищ и стран, названия объектов природы, в значении которых важную роль сыграла и цветовая символика. В статье осуществляется семантический анализ зеленого, черного, белого символов цвета, выявляется многообразие их значений, раскрывающих восприятие мира древними тюрками. Символы цвета определяются как уникальный код общетюркской культуры.

Ключевые слова: символика, мир, восприятие, памятники, топонимы, цветовое кодирование, значения, культурная антропология.

Information about authors:

Erdem Tazegul, Doctor of Philosophy (Ph.D.), Research Associate of the Department of modern Turkic languages, Nevsehir University after named Hacı Bektaş Veli, 2000 Zubeyde Hanim avenue, 50300, Nevsehir, Turkey.

Nakhanova Lyazzat Ayanovna, Doctor of Philosophy (Ph.D.), Senior lecturer of the Department of modern Turkic languages, Nevsehir University after named Hacı Bektaş Veli, 2000 Zubeyde Hanim avenue, 50300, Nevsehir, Turkey.

Авторлар туралы мәлімет:

Эрдем Тазегюль, Ph.D., қазіргі түркі тілдері кафедрасының ғылыми қызметкері, Хаджи Бекташ Вели атындағы Невшехир университет, Зубейде Ханым даңғылы, 2000 үй, 50300, Невшехир, Түркия.

Наханова Ляззат Аяновна, Ph.D., қазіргі түркі тілдері кафедрасының аға оқытушысы, Хаджи Бекташ Вели атындағы Невшехир университеті, Зубейде Ханым даңғылы, 2000 үй, 50300, Невшехир, Түркия.

Сведения об авторах:

Эрдем Тазегюль, Ph.D., научный сотрудник кафедры современных тюркских языков, Невшехирский университет им. Хаджи Бекташа Вели, пр. Зубейде Ханым, д. 2000, 50300, Невшехир, Турция.

Наханова Ляззат Аяновна, Ph.D., ст. преподаватель кафедры современных тюркских языков, Невшехирский университет им. Хаджи Бекташа Вели, пр. Зубейде Ханым, д. 2000, 50300, Невшехир, Турция.

PUBLICATION ETHICS

For authors:

Submission of articles to the scientific publication office means the authors' consent to the right of the Publisher, L.N. Gumilyov Eurasian National University, to publish articles in the journal and the re-publication of it in any foreign language. Submitting the text of the work for publication in the journal, the author guarantees the correctness of all information about himself, the lack of plagiarism and other forms of improper borrowing in the article, the proper formulation of all borrowings of text, tables, diagrams, illustrations.

The author(s) should provide a cover letter with the article to the journal editors.

Requirements for provided articles.

The article

- must be issued according to the requirements of the editorial board;
- at the time of sending the article should not be published or be pending in another edition; • must contain original research results;
- must include the results only of the author work / team of authors (the inclusion of other persons is unacceptable); It is assumed that at the time of sending the article, all authors agree with the publication in this journal and do not object to the order of indication of the authors in the article;
- should include in the list of citations only those peer-reviewed sources that were actually used in the course of the study;
- should indicate all sources used (including the work of the author / team of authors).

For reviewers:

- all articles received for review must be viewed as a confidential document. A peer reviewer has no right to use unpublished article materials in his own research. The reviewer may send material to third parties only with the permission of the editor-in-chief;
- according to the journal review policy, the journal uses a one-sided "blind" review procedure, when the authors' data are known to the reviewer. In this connection, the object of reviewing should be the results of the obtained research, and not the author/team of authors. Expert opinion should not depend on the gender, nationality, religion and other personal qualities of the author / team of authors;
- the reviewer needs to submit an objective work assessment to the editor, if necessary, suggest options for improving the submitted material;
- the reviewer must refuse to review the material, notifying the editor if he/she is not a specialist in the subject matter of the material;

For editors:

Editor-in-Chief and members of the editorial board undertake

- pay special attention to the qualitative composition of articles;
- in determining who is responsible for the article, make his reasoned decision by agreement (or disagreement) with the reviewers' decisions on the article;
- participate in meetings of the journal editorial board, make decisions on determining the content of journal issues. Editor-in-Chief;
- identifies two reviewers who are not members of the journal editorial board (scientists or specialists in relevant topics) for each article that has passed the initial review for compliance with technical requirements;
- on the basis of peer-reviews and the conclusion of the responsible member of the editorial board, makes the final decision on the publication of the received material. The decision of the editor-in-chief is brought up for discussion by the editorial board;
- In his/her decision, the Editor-in-Chief is guided solely by scientific considerations and compliance with publishing standards. The decision of the Editor-in-Chief and the editorial board should not depend on the gender, nationality, religion and other personal qualities of the author/ team of authors; Open Access Policy The journal 's articles are directly accessible to all, based on the principle that free open access to research results increases universal knowledge.

ЖАРИЯЛАУ ЭТИКАСЫ

Авторлар үшін:

Авторлардың мақалаларды редакцияға жолдауы сол мақалалардың журналда басылуына және кез келген тілде қайта басылуына Шығарушының, яғни Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің құқығы бар екендігіне келісімін білдіреді. Жұмыстың мәтінін журналда жариялауға жолдау арқылы авторлар өздері туралы мәліметтің дұрыстығына, қолжазбада плагиаттың және басқа да заңсыз көшірмелердің жоқтығына, барлық мәтін сілтемелері кесте, схема және суретті сызбалар тиісінше рәсімделгеніне кепілдік береді.

Мақала жолданған сәтте авторларосы журналда жариялануға келісімін берген және авторлардың көрсетілген ретіне қарсы емес деген ұйғарым жасалады.

Редакция мақаланың түпнұсқалық сипатын % (ұсынылатын процент – 60) өлшемінде анықтау үшін қолжетімді антиплагиат жүйелеріне сүйене отырып, талапқа сай рәсімделмеген мақалаларды себебін түсіндіріп жатпастан жарамсыз деп тану құқығын өзінде қалдырады.

Жолданған мақалаға қойылатын талаптар.

Мақала:

- безендіруге қойылған талаптарға сәйкес рәсімделуі;
- бұрын жарық көрмеген болуы немесе басқа басылымдардың қарауында жатпауы; • автордың/авторлардың тек өзіндік зерттеу нәтижелерін ғана қамтуы;
- тиісті мәселе бойынша әртүрлі елдер зерттеушілерінің ғылыми еңбектеріне шолу жасауы, индекстелетін журналдар авторларының жарияланымдарына, осы журналдың бұрынғы шығарылымдарындағы мақалаларға сілтемелер беруі.

Автор/авторлар жүгінген әдебиеттер тізіміне тек мақалада пайдаланылған дереккөздер енгізілуі және мәтінде оларға міндетті түрде сілтемелер жасалуы тиіс.

Рецензенттер үшін:

• рецензияға қабылданған әр мақала құпия құжат ретінде қарастырылуы тиіс. Рецензенттің жарияланбаған мақала материалдарын өз зерттеуінде пайдалану құқығы жоқ. Рецензент қолжазбаны бас редактордың рұқсатымен ғана үшінші тұлғаға жіберуі мүмкін;

• журналдың рецензиялау саясатына орай, авторлар туралы деректер рецензентке мәлім болған жағдайда, журнал біржақты «жабық» рецензия процедурасын қолданады. Осыған байланысты, рецензия нысаны автор/авторлар емес, зерттеулерден алынған нәтижелер болуы тиіс. Сараптамалық қорытынды автордың/авторлардың гендерлік, ұлттық, діни ұстанымдарына және басқа жеке деректеріне тәуелді болмауы қажет;

• рецензент р мақала туралы объективті пікірін және, қажет болған жағдайда, мақаланы жетілдіру ұсыныстарын беруі тиіс;

• рецензент зерттеу саласының маманы болмаса, бұл жөнінде редакциялық алқаны хабардар етіп, мақалаға пікір беруден бас тартуы керек.

Редакторлар үшін:

Бас редактор және редакция алқасының мүшелері

• жарияланатын мақалалардың сапалық құрамына ерекше көңіл бөлуі;

• мақалаға жауапты болып бекітілген жағдайда, рецензенттің/сарапшының пікірімен келісетіндігі (немесе келіспейтіндігі) жайында негізді шешімін ортаға салуы;

• редакция алқасының отырыстарына қатысуы, журнал мазмұнын анықтайтын шешім қабылдауда өз ұстанымын білдіруі;

• техникалық талаптарға сәйкестікке қатысты бастапқы іріктеуден өткен мақалаға редакция алқасы құрамынан жауапты адамды және редакция алқасы құрамына кірмейтін (тиісті сала бойынша ғалым немесе маман) екі рецензентті тағайындауы;

• рецензенттердің пікірлері мен редакция алқасының жауапты мүшесінің қорытынды пікірлері негізінде мақаланы жариялау (немесе жаратпай тастау) туралы ақырғы шешім қабылдауы;

• шешім қабылдауда тек ғылыми мүддені алға қоюы және мақаланың баспа стандарттарына сәйкестігін басшылыққа алуы тиіс.

ПУБЛИКАЦИОННАЯ ЭТИКА

Для авторов:

Отправление статей в редакцию означает согласие авторов на право Издателя, Евразийского национального университета имени Л.Н.Гумилева, издания статей в журнале и переиздания их на любом иностранном языке. Представляя текст работы для публикации в журнале, автор гарантирует правильность всех сведений о себе, отсутствие плагиата и других форм неправомерного заимствования в рукописи, надлежащее оформление всех ссылок в тексте, таблиц, схем и иллюстраций.

Предполагается, что на момент отправки статьи авторы согласны с публикацией в данном журнале и не возражают против указанного порядка авторов статей.

Редакция оставляет за собой право проверки статьи на % оригинальности (рекомендуемый процент 60) по доступным системам проверки на антиплагиат и отклонения статей, не соответствующим оформлению без объяснения причин.

Требования к предоставляемым статьям

Статья должна:

- быть представлена согласно требованиям к их оформлению;
- быть ранее не опубликованной или не находящейся на рассмотрении в других изданиях;
- содержать только результаты оригинальных исследований автора/авторов;
- включать обзоры научных трудов исследователей разных стран по аналогичной проблеме, ссылки на публикации авторов в индексируемых журналах, на статьи в предыдущих выпусках данного журнала.

Авторам следует указывать в списке литературы только те источники, которые были использованы в статье, с обязательным цитированием их в тексте

Для рецензентов:

• каждая статья, принятая к рецензии, должна рассматриваться как секретный документ. Рецензент не имеет права использовать материалы неопубликованных статей своих исследований. Рецензент может выслать материал третьим лицам только с согласия главного редактора;

• согласно своей рецензионной политике, если все сведения об авторах известны рецензенту, то журнал использует процедуру односторонней политики «закрытого» рецензирования. В связи с этим объектом рецензирования должны стать полученные результаты исследований, а не автор/авторы. Экспертное заключение не должно зависеть от гендерной, национальной, религиозной принадлежности и других персональных данных автор/авторов.

- рецензент должен давать объективную оценку статьи, а в случае необходимости, дать рекомендации по доработке статьи;
- если рецензент не является специалистом в данной сфере исследования, то должен информировать об этом редакционную коллегию и отказаться от рецензирования статьи.

Главный редактор и члены редакционной коллегии должны

- обращать особое внимание на качественный состав статей;
- при определении ответственным за статью, выносить свое обоснованное решение по согласию (или не согласию) с заключением рецензента/эксперта;
- участвовать в заседаниях редакционной коллегии, высказывать свою позицию в принятии решений по содержанию журнала;
- назначить ответственного за статью, прошедшую первичный отбор по соответствию техническим требованиям, из состава редакционной коллегии и двух рецензентов, не входящих в состав редакционной коллегии журнала (ученых или специалистов по соответствующей тематике);
- принять окончательное решение о публикации (или отклонении) статьи на основе отзывов рецензентов и заключения ответственного члена редакционной коллегии;
- при принятии решения о публикации (или отклонении) статьи руководствоваться исключительно научными соображениями и соответствием издательским стандартам

REQUIREMENTS FOR THE ARTICLE DESIGN

1. Authors wishing to publish in the journal must send their articles to the following email address: turkicjournal@gmail.com

2. Languages of publications: Kazakh, English, Russian.

3. The volume of the article – 7-15 pages.

4. Scheme of articles construction:

- Full name of the author/authors, center alignment, bold lower-case letters.
- Place of work, city, country; center alignment, timid.
- Article title-centered, without indentation, bold lowercase letters.
- Abstract (100-200 words). Keywords (5-10 words) in the language of the article.
- Text of article
- Reference (in the language of the article) and in English.
- Abstract and keywords in two other languages (authors from near and far abroad can provide this data in English and Russian, and they are translated into Kazakh by the editorial Board of the journal).
- Information about the author at the end of the article is given in three languages (English, Kazakh, Russian): Full name, academic degree, academic title, position, university name, address, city, country.

5. Use the Microsoft Word editor for Windows to type text, formulas, and tables. Text editor parameters: margins-2 cm on all sides; width alignment; font-Times New Roman, size-12; line spacing-1.15; paragraph indent-1 cm; page orientation-book.

6. References in the text to the corresponding source from the list of references are made in square brackets, for example: [1, p. 277]. The font of the list itself is Times New Roman, size-10, the first line of the paragraph-with a protrusion of 0.5 cm, width alignment with hyphenation.

7. The list of references is provided in two versions: 1) as cited in the language of the article; 2) Latin transliteration, in which the English translation is given in square brackets (see sample: References).

8. Requirements apply to scientific reviews, reviews, and personalities.

9. **The article should be thoroughly checked for spelling and syntax errors and technical design. Articles that do not meet the technical requirements will be returned for revision. Returning for revision does not mean that the manuscript has not been accepted for publication.**

A sample of an article

IRSTI 03.91.03 (defined by the link <http://grnti.ru/>)

V.V. Trepavlov

*Institute of Russian History of the Russian Academy of Sciences, Moscow, Russian Federation
(E-mail: trepavlov@yandex.ru)*

Edigü at the head of the Golden Horde: the experience of his Chagatai emigration

Abstract: In the second half of the 14th century in the ulus Khanates of the former Mongol Empire happened fading Chinggisid ruling dynasties' charisma has ebbed. The real power found itself in the hands of powerful representatives of Turkic tribal aristocracy. The most striking example of degradation of Chinggisids' royal prerogatives was sovereignty of Timur in the Chagatai Ulus. The article shows how

Mangyt Edigü Beq, during his long stay at the Timur's court, was inspired by this example and embodied the basic principles of his rule in the Golden Horde. For two decades Edigü handed the throne to his henchmen, and under all of them he was the chief lord (beqlerbegi). Furthermore, close contacts with the theologians of the environment of Timur formed the spiritual guidance of Edigü that manifested later in his campaign of Islamization of the Golden Horde nomads. **[100-200 words]**

Keywords: Edigü, Timur, Golden Horde, Chinggisids, beqlerbegi **[5-7 words/word combinations]**

MAIN TEXT OF THE ARTICLE

The main text of the article should contain the following structural elements:

- Introduction
- Materials and research methods
- The degree of research of the topic
- Analysis

- Results
- Conclusion

Литература

(образец оформления)

1. Manz B.F. The Rise and Rule of Tamerlane. – Cambridge: Cambridge univ. press, 1989. – 240 p. – **книга на английском языке**
2. Камалов С.К. О географических названиях в эпосе «Эдиге» // Историко-географические аспекты развития Ногайской Орды. – Махачкала: Наука, 1993. – С. 132–134. – **статья в научном сборнике.**
3. Улус Джучи (Золотая Орда). XIII – середина XV в. – Казань: Институт истории АН РТ, 2009. – 1056 с. – **коллективная монография.**
4. Аничкин Л.К. Золотоордынское наследие // Материалы второй Международной научной конференции «Политическая и социально-экономическая история Золотой Орды», посвященной памяти М. А. Усманова. Казань, 29–30 марта 2011 г. – Казань: ООО «Фолиант», Институт истории им. Ш. Марджани АН РТ, 2011. – 368 с. – **материалы конференции.**
5. Мухаметов Ф.Ф. Монгольская «Яса» и ее роль в системе общественных отношений империи Чингисхана // Вопросы истории. - 2007. -Т. 11. - № 5. - С. 150-155. – **статья в журнале.**
6. Малышев А.Б. Христианство в истории Золотой Орды: диссертация на соискание ученой степени кандидата исторических наук: защищена: 22.01.02 – Саратов: Наука, 2000. – 181 с. – **диссертационная работа.**
7. Сабитов Ж.М. Золотая Орда – «падчерица» казахстанской историографии. // Молодой ученый. -2015. -Т. 104. -№ 24. -С. 842-851. [Электронный ресурс] – URL: <https://moluch.ru/archive/104/23260/> (дата обращения: 07.09.2020). – **электронный источник.**
8. Логунова Г.В. Русь и Золотая Орда: проблема взаимовлияния: учеб.пособие. – Иркутск: Изд-во ИГУ, 2014. – 110 с. – **учебное пособие.**
9. Алим Дж. Золотая Орда: наследники великого ханства//Газета «Комсомольская правда». -№145. -2020. -1 апреля. – С.7-8.– **газетная статья.**

Reference

(design of sample)

1. Manz B.F. The Rise and Rule of Tamerlane. Cambridge; New York; Port Chester; Melbourne; Sydney, Cambridge univ. press, 1989. 240 p. – **book.**
2. Kamalov S.K. O geograficheskikh nazvaniyakh v epose «Edige» [About place names in the epic «Edige»], Istoriko-geograficheskie aspekty razvitiya Nogajskoj Ordy [Historical and geographical aspects of the development of the Nogai Horde] (Nauka, Mahachkala, 1993, P. 132–134). [in Russian]. – **article in a scientific collection.**
3. Ulus Dzhuchi (Zolotaya Orda). XIII – seredina XV v. [Ulus Jochi (Golden Horde). CHII - middle of SWR c.] (Institute of History of the Academy of Sciences of the Republic of Tatarstan, Kazan', 2009, 1056 p.). [in Russian]. – **collective monograph.**
4. Anichkin L.K. Zolotoordynskoe nasledie. Vypusk 2. Materialy vtoroj Mezhdunarodnoj nauchnoj konferencii «Politicheskaya i social'no-ekonomicheskaya istoriya Zolotoj Ordy», posvyashchennoj pamyati M.A. Usmanova [Golden Horde heritage. Issue 2. Materials of the Second International Scientific Conference «Political and Socio-Economic History of the Golden Horde»]. Kazan, March 29-30, 2011. Kazan': LLC «Foliant», Institute of History. Sh. Mardzhani AS RT. 2011, 368 p. – **conference materials.**
5. Muhametov F.F. Mongol'skaya «YASA» i ee rol' v sisteme obshchestvennyh otnoshenij imperii CHingiskhana [Mongolian «YASA» and its role in the system of public relations of the empire of Genghis Khan], Voprosy istorii [history issues], 11(5), 150-155 (2007) – **Journal article.**
6. Malyshev A.B. Hristianstvo v istorii Zolotoj Ordy. Dissertaciya na soiskanie uchenoj stepeni kandidata istoricheskikh nauk [Christianity in the history of the Golden Horde. Dissertation for the degree of candidate of historical sciences]. Protected: 01/22/02 Saratov: Nauka, 2000, 181 p. [in Russian]. – **dissertation.**
7. Sabitov, ZH. M. Zolotaya Orda – «padcherica» kazahstanskoj istoriografii [Holden Horde - «stepdaughter» of Kazakhstan historiography], Molodoj uchenyj [Young scientist], 24 (104), 842-851 (2015). [Electronic resource]. Available at: <https://moluch.ru/archive/104/23260/> (Accessed: 7.09.2020). [in Russian]. – **electronic source.**

8. Logunova G.V. Rus' i Zolotaya Orda: problema vzaimovliyaniya : ucheb.posobie. [Rus and the Golden Horde: the problem of mutual influence: textbook]. (Izd-vo IGU, Irkutsk, 2014, 110 p.). – **tutorial**.

9. Alim Dzh. Zolotaya Orda: nasledniki velikogo hanstva [Golden Horde: heirs of the great khanate]. Newspaper “Komsomol'skaya pravda”. №145. 2020. April. P.7-8, Almaty. – **newspaper article**.

В.В. Трепавлов

Ресей ғылым Академиясы Ресей тарихы институты, Мәскеу, Ресей Федерациясы

Алтын Орда басындағы Едіге: шағатай эмиграциясының тәжірибесі

Аннотация: XIV ғ. екінші жартысында бұрынғы Моңғол империясының ұлыстық хандықтарында билік құрған Шыңғыс әулеттерінің қуаты әлсірей бастады. Билік шын мәнінде түркілік ру-тайпа ақсүйектерінің тегеурінді өкілдерінің қолдарына көшті. Шағатай ұлысында Темірдің толық әмірін жүргізуі шынғыстекті монархтардың тозғынға ұшырауының ең айқын көрінісі болды. Мақалада маңғыт бегі Едігенің Темір сарайында ұзақ уақыт болуы арқасында осы мысалдан үлгі алып, оның негізгі қағидаларын Алтын Орданы басқаруы барысында іске жаратқаны көрсетіледі. Екі онжылдық бойына Едіге хан тағын өзі қалаған адамдарға ұсына отырып, олардың бас бегі боп саналды. Оның үстіне, Темірдің айналасындағы дін ғұламаларымен тығыз араласуы нәтижесінде Едіге өзінің рухани бағдарларын қалыптастырып, кейіннен онысын Алтын Орда көшпелілерін мұсылмандық жолына бұру әрекеттері кезінде пайдаланды... [100-200 сөз]

Ключевые слова: Едіге, Темір, Алтын Орда, шынғыстектілер, бектербегі [5-7 сөз/сөз тіркесі]

В.В. Трепавлов

Институт Российской истории Российской Академии наук, Москва, Российская Федерация

Едыгей во главе Золотой Орды: опыт чагатайской эмиграции

Аннотация: Во второй половине XIV в. в улусных ханствах бывшей Монгольской империи происходило угасание харизмы правящих чингисидских династий. Реальная власть оказывалась в руках могущественных представителей тюркской родоплеменной аристократии. Самым ярким примером деградации царственных прерогатив монархов-чингисидов было полновластие Тимура в Чагатайском улусе. В статье показано, как мангытский бек Едыгей во время своего долгого пребывания при дворе Тимура вдохновился этим примером и воплотил основные принципы его правления в Золотой Орде. На протяжении двух десятилетий Едыгей вручал ханский трон своим избранникам, при которых состоял главным беком. Кроме того, тесные контакты с богословами из окружения Тимура сформировали духовные ориентиры Едыгея, что позднее проявилось в развернутой им кампании по исламизации кочевников Золотой Орды... [100-200 слов]

Ключевые слова: Едыгей, Тимур, Золотая Орда, Чингисиды, беклербек [5-7 слов/словосочетаний]

Information about author:

Trepavlov Vadim Vinserovich, Doctor of Historical Sciences, Professor, Chief Researcher at the Institute of Russian History of the Russian Academy of Sciences, Head of the Center for the History of the Peoples of Russia and Interethnic Relations, Dm. Ulyanova, 19, Moscow, Russian Federation.

Автор туралы мәлімет:

Трепавлов Вадим Винсерович, тарих ғылымдарының докторы, профессор, РФА Ресей тарихы институтының бас ғылыми қызметкері, Ресей халықтары тарихы және этносаралық қатынас орталығының жетекшісі, Дм.Ульянов, 19, Мәскеу, Ресей Федерациясы.

Сведения об авторе:

Трепавлов Вадим Винсерович, доктор исторических наук, профессор, главный научный сотрудник Института российской истории РАН, руководитель Центра истории народов России и межэтнических отношений, Дм.Ульянова, 19, Москва, Российская Федерация.

МАҚАЛАНЫ БЕЗЕНДІРУГЕ ҚОЙЫЛАТЫН ТАЛАПТАР

1. Журналда жарияланғысы келетін авторлар өз мақалаларын turkicstudies@gmail.com электрондық мекенжайына жіберуі тиіс.
2. Жарияланым тілі: қазақ, ағылшын, орыс.
3. Мақаланың көлемі – 7-15 бет.
4. Мақала мәтіні келесі тәртіп бойынша рәсімделеді:
 - Автордың/авторлардың аты-жөні, ортасында туралау, қалың кіші әріптер.
 - Жұмыс орны, қаласы, елі; ортасында туралау, курсивті қаріп.
 - Мақаланың атауы – ортасында, шегініссіз, қалың кіші әріптер.
 - Аннотация (100-200 сөз). Мақала тіліндегі кілт сөздер (5-10 сөз).
 - Мақала мәтіні.....
 - Әдебиеттер тізімі (мақала тілінде) және ағылшын тілінде.
 - Аннотация және кілт сөздер басқа екі тілде (таяу және алыс шетел авторлары бұл деректерді ағылшын және орыс тілдерінде бере алады, қазақ тіліне журналдың редакциясы аударады).
 - Мақала соңында автор туралы ақпарат үш тілде (қазақ, ағылшын, орыс): аты-жөні (толық), ғылыми дәрежесі, ғылыми атағы, лауазымы, ЖОО (ғылыми ұйым) атауы, мекен-жайы, қаласы, елі.
5. Мәтінді, формулаларды және кестелерді теру үшін Windows жүйесіне арналған Microsoft Word редакторы пайдаланылады. Мәтін редакторының параметрлері: барлық шеті – 2 см; ені бойынша теңестіріледі; қарпі – Times New Roman, өлшемі – 12; жоларалық интервал – 1,15; абзацтық шегініс – 1 см; беттің кескіні – кітап үлгісінде.
6. Мәтіндегі әдебиеттерге ретіне қарай жасалған сілтемелер шаршы жақша арқылы рәсімделеді, мысалы: [1, 277 б.]. Тізімнің қарпі – Times New Roman, өлшемі – 10, абзацтың алғашқы тармақ шегерімі – 0,5 см, жолдан жолға көшу арқылы ені бойынша теңестіріледі.
7. Әдебиеттер тізімі екі үлгіде: 1) мақала тілінде дәйексөздердің берілуіне қарай; 2) латын транслитерациясы, оның шеңберінде шаршы жақша ішінде ағылшын тіліне аударма ұсынылады (*мақаланы рәсімдеу үлгісін қараңыз*).
8. Талаптар шолуларға, рецензияларға және есімнамаларға қатысты қолданылады.
9. **Қолжазба орфографиялық және синтаксистік қателердің болмауы мен техникалық безендіру тұрғысынан мұқият тексерілуі тиіс. Техникалық талаптарға сай келмейтін мақалалар пысықтауға қайтарылады. Пысықтауға қайтару қолжазба жариялануға қабылданған жоқ дегенді білдірмейді.**

Мақаланы безендіру үлгісі

FTAMP 03.91.03 (мына сілтеме бойынша анықталады: <http://grnti.ru/>)

В.В.Трепавлов

Ресей ғылым Академиясы Ресей тарихы институты, Мәскеу, Ресей Федерациясы

Алтын Орда басындағы Едіге: шағатай эмиграциясының тәжірибесі

Аннотация: XIV ғ. екінші жартысында бұрынғы Моңғол империясының ұлыстық хандықтарында билік құрған Шыңғыс әулеттерінің қуаты әлсірей бастады. Билік шын мәнінде түркілік ру-тайпа ақсүйектерінің тегеурінді өкілдерінің қолдарына көшті. Шағатай ұлысында Темірдің толық өмірін жүргізуі шыңғыстекті монархтардың тозғынға ұшырауының ең айқын көрінісі болды. Мақалада маңғыт бегі Едігенің Темір сарайында ұзақ уақыт болуы арқасында осы мысалдан үлгі алып, оның негізгі қағидаларын Алтын Орданы басқаруы барысында іске жаратқаны көрсетіледі. Екі онжылдық бойына Едіге хан тағын өзі қалаған адамдарға ұсына отырып, олардың бас бегі боп саналды. Оның үстіне, Темірдің айналасындағы дін ғұламаларымен тығыз араласуы нәтижесінде Едіге өзінің рухани бағдарларын қалыптастырып, кейіннен онысын Алтын Орда көшпелілерін мұсылмандық жолына бұру әрекеттері кезінде пайдаланды... [100-200 сөз]

Ключевые слова: Едіге, Темір, Алтын Орда, шыңғыстектілер, бектербегі [5-7 сөз/сөз тіркесі]

МАҚАЛАНЫҢ НЕГІЗГІ МӘТІНІ

Мақаланың негізгі мәтінінде келесі құрылымдық элементтер болуы керек:

- Кіріспе
- Материалдар және зерттеу әдістері

- Тақырыптың зерттелу дәрежесі
- Талдау
- Нәтижелер
- Қорытынды

Әдебиет

(безендіру үлгісі)

1. Manz B.F. Тамерланның өрлеуі мен ережесі. – Кембридж: Нью-Йорк; Порт Честер; Мельбурн; Сидней; Кембридж университетінің баспасы, 1989. – 240 б. – **ағылшын тіліндегі кітап**
2. Камалов С.Қ. «Едіге» эпосындағы географиялық атаулар туралы // Ноғай Ордасы дамуының тарихи-географиялық аспектілері. – Махачкала: Ғылым, 1993. – 132–134 б. – **ғылыми жинақтағы мақала.**
3. Жошы Ұлысы (Алтын Орда). XIII-XV ғасырдың ортасы. – Қазан: Татарстан Республикасы Ғылым академиясының Тарих институты, 2009. – 1056 б. – **ұжымдық монография.**
4. Аничкин Л.К. Алтын Орда мұрасы // М.А.Усмановты еске алуға арналған «Алтын Орданың саяси және әлеуметтік-экономикалық тарихы» атты екінші Халықаралық ғылыми конференция материалдары. Қазан, 29-30 наурыз, 2011 жыл. – Қазан: «Фолиант» ООО, ТР ҒА Ш.Маржани атындағы Тарих институты, 2011. – 368 б. – **конференция материалдары.**
5. Мұхаметов Ф.Ф. Моңғолша «Яса» және оның Шыңғыс хан империясының қоғамдық қатынастар жүйесіндегі рөлі // Тарих мәселелері. – 2007. – Т. 11. - № 5. – Б. 150-155. – **Журнал мақаласы.**
6. Малышев А.Б. Алтын Орда тарихындағы христиан діні: тарих ғылымдарының кандидаты дәрежесін алу үшін қорғалған диссертация: 01.22.02. – Саратов: Ғылым, 2000. – 181 б. – **диссертация.**
7. Сабитов Ж.М. Алтын Орда - қазақстандық тарихнаманың «өгей перзенті». // Жас ғалым. – 2015. – Т. 104. - № 24. – Б. 842-851. [Электрондық ресурс] - URL: <https://moluch.ru/archive/104/23260/> (кіру күні: 09.07.2020). – **электрондық ақпарат көзі.**
8. Логунова Г.В. Ресей және Алтын Орда: өзара ықпал мәселесі: оқу құралы. – Иркутск: ИМУ баспасы, 2014. – 110 б. – **оқулық.**
9. Алим Дж. Алтын Орда: ұлы хандықтың мұрагерлері // «Комсомольская правда» газеті. – №145. -2020. – 1 сәуір. – Б.7-8.– **газет мақаласы.**

Reference

(design of sample)

1. Manz B.F. The Rise and Rule of Tamerlane. Cambridge; New York; Port Chester; Melbourne; Sydney, Cambridge univ. press, 1989. 240 p. – **book.**
2. Kamalov S.K. O geograficheskikh nazvaniyah v epose «Edige» [About place names in the epic «Edige»], Istoriko-geograficheskie aspekty razvitiya Nogajskoj Ordy [Historical and geographical aspects of the development of the Nogai Horde] (Nauka, Mahachkala, 1993, P. 132–134). [in Russian]. – **article in a scientific collection.**
3. Ulus Dzhuchi (Zolotaya Orda). XIII – seredina XV v. [Ulus Jochi (Golden Horde). CHII - middle of SWR c.] (Institute of History of the Academy of Sciences of the Republic of Tatarstan, Kazan', 2009, 1056 p.). [in Russian]. – **collective monograph.**
4. Anichkin L.K. Zolotoordynskoe nasledie. Vypusk 2. Materialy vtoroj Mezhdunarodnoj nauchnoj konferencii «Politicheskaya i social'no-ekonomicheskaya istoriya Zolotoj Ordy», posvyashchennoj pamyati M.A. Usmanova [Golden Horde heritage. Issue 2. Materials of the Second International Scientific Conference «Political and Socio-Economic History of the Golden Horde»]. Kazan, March 29-30, 2011. Kazan': LLC «Foliant», Institute of History. Sh. Mardzhani AS RT. 2011, 368 p. – **conference materials.**
5. Muhametov F.F. Mongol'skaya «YASA» i ee rol' v sisteme obshchestvennyh otnoshenij imperii CHingiskhana [Mongolian «YASA» and its role in the system of public relations of the empire of Genghis Khan], Voprosy istorii[history issues], 11(5), 150-155 (2007) – **Journal article.**
6. Malyshev A.B. Hristianstvo v istorii Zolotoj Ordy. Dissertaciya na soiskanie uchenoj stepeni kandidata istoricheskikh nauk [Christianity in the history of the Golden Horde. Dissertation for the degree of candidate of historical sciences]. Protected: 01/22/02 Saratov: Nauka, 2000, 181 p. [in Russian]. – **dissertation.**
7. Sabitov, ZH. M. Zolotaya Orda – «padcherica» kazahstanskoy istoriografii [Holden Horde - «stepdaughter» of Kazakhstanian historiography], Molodoj uchenyj[Young scientist], 24 (104), 842-851 (2015). [Electronic resource]. Available at: <https://moluch.ru/archive/104/23260/> (Accessed: 7.09.2020). [in Russian]. – **electronic source.**

8. Logunova G.V. Rus' i Zolotaya Orda: problema vzaimovliyaniya : ucheb.posobie. [Rus and the Golden Horde: the problem of mutual influence: textbook]. (Izd-vo IGU, Irkutsk, 2014, 110 p.). – **tutorial**.

9. Alim Dzh. Zolotaya Orda: nasledniki velikogo hanstva [Golden Horde: heirs of the great khanate]. Newspaper “Komsomol'skaya pravda”. №145. 2020. April. P.7-8, Almaty. – **newspaper article**.

V.V. Trepavlov

*Institute of Russian History of the Russian Academy of Sciences, Moscow, Russian Federation
(E-mail: trepavlov@yandex.ru)*

Edigü at the head of the Golden Horde: the experience of his Chagatai emigration

Abstract: In the second half of the 14th century in the ulus Khanates of the former Mongol Empire happened fading Chinggisid ruling dynasties' charisma has ebbed. The real power found itself in the hands of powerful representatives of Turkic tribal aristocracy. The most striking example of degradation of Chinggisids' royal prerogatives was sovereignty of Timur in the Chagatai Ulus. The article shows how

Mangyt Edigü Beq, during his long stay at the Timur's court, was inspired by this example and embodied the basic principles of his rule in the Golden Horde. For two decades Edigü handed the throne to his henchmen, and under all of them he was the chief lord (beqlerbegi). Furthermore, close contacts with the theologians of the environment of Timur formed the spiritual guidance of Edigü that manifested later in his campaign of Islamization of the Golden Horde nomads. **[100-200 words]**

Keywords: Edigü, Timur, Golden Horde, Chinggisids, beqlerbegi **[5-7 words/word combinations]**

В.В. Трепавлов

Институт Российской истории Российской Академии наук, Москва, Российская Федерация

Едыгей во главе Золотой Орды: опыт чагатайской эмиграции

Аннотация: Во второй половине XIV в. в улусных ханствах бывшей Монгольской империи происходило угасание харизмы правящих чингисидских династий. Реальная власть оказывалась в руках могущественных представителей тюркской родоплеменной аристократии. Самым ярким примером деградации царственных prerogatives монархов-чингисидов было полновластие Тимура в Чагатайском улусе. В статье показано, как мангытский бек Едыгей во время своего долгого пребывания при дворе Тимура вдохновился этим примером и воплотил основные принципы его правления в Золотой Орде. На протяжении двух десятилетий Едыгей вручал ханский трон своим избранникам, при которых состоял главным беком. Кроме того, тесные контакты с богословами из окружения Тимура сформировали духовные ориентиры Едыгея, что позднее проявилось в развернутой им кампании по исламизации кочевников Золотой Орды... **[100-200 слов]**

Ключевые слова: Едыгей, Тимур, Золотая Орда, Чингисиды, беклербек **[5-7 слов/словосочетаний]**

Автор туралы мәлімет:

Трепавлов Вадим Винцерович, тарих ғылымдарының докторы, профессор, РФА Ресей тарихы институтының бас ғылыми қызметкері, Ресей халықтары тарихы және этносаралық қатынас орталығының жетекшісі, Дм.Ульянов, 19, Мәскеу, Ресей Федерациясы.

Information about author:

Trepavlov Vadim Vinserovich, Doctor of Historical Sciences, Professor, Chief Researcher at the Institute of Russian History of the Russian Academy of Sciences, Head of the Center for the History of the Peoples of Russia and Interethnic Relations, Dm. Ulyanova, 19, Moscow, Russian Federation.

Сведения об авторе:

Трепавлов Вадим Винцерович, доктор исторических наук, профессор, главный научный сотрудник Института российской истории РАН, руководитель Центра истории народов России и межэтнических отношений, Дм.Ульянова, 19, Москва, Российская Федерация.

ТРЕБОВАНИЯ К ОФОРМЛЕНИЮ СТАТЬИ

1. Авторы, желающие опубликоваться в журнале, должны отправлять статьи на электронный адрес: turkicjournal@gmail.com
2. Язык публикаций: казахский, английский, русский.
3. Объем статьи – 7-15 страниц.
4. Статья оформляется в следующем порядке:
 - Ф.И.О. автора/авторов, выравнивание по центру, жирные строчные буквы.
 - Место работы, город, страна; выравнивание по центру, курсив
 - Название статьи – по центру, без отступа, жирные строчные буквы.
 - Аннотация (100-200 слов). Ключевые слова (5-10 слов) на языке статьи.
 - Текст статьи
 - Литература (на языке статьи) и Reference на английском языке.
 - Аннотация и ключевые слова на двух других языках (авторы из ближнего и дальнего зарубежья эти данные могут дать на английском и русском языках, на казахский язык переводятся редакцией журнала).
 - Информация об авторе в конце статьи дается на трех языках (русском, казахском, английском): Ф.И.О. (полностью), ученая степень, ученое звание, должность, название вуза, адрес, город, страна.
5. Для набора текста, формул и таблиц используется редактор Microsoft Word для Windows. Параметры текстового редактора: поля – 2 см со всех сторон; выравнивание по ширине; шрифт – Times New Roman, размер – 12; межстрочный интервал – 1,15; абзацный отступ – 1 см; ориентация листа – книжная.
6. Ссылки в тексте на соответствующий источник из списка литературы оформляются в квадратных скобках, например: [1, с. 277]. Шрифт самого списка – Times New Roman, размер - 10, первая строка абзаца – с выступом 0,5 см, выравнивание по ширине с переносами.
7. Список литературы предоставляется в двух вариантах: 1) по мере цитирования на языке статьи; 2) латинской транслитерацией, в рамках которого в квадратных скобках дается перевод на английский язык (см. Образец: Reference).
- 8 Требования распространяются на научные обзоры, рецензии и персоналии.
9. **Статья должна быть тщательно выверена на орфографические и синтаксические ошибки и техническое оформление. Статьи, не соответствующие техническим требованиям, будут возвращены на доработку. Возвращение на доработку не означает, что рукопись не принята к публикации.**

Образец оформления статьи

МРНТИ 03.91.03 (определяется по ссылке: <http://grnti.ru/>)

В.В. Трепавлов

Институт Российской истории Российской Академии наук, Москва, Российская Федерация

Едыгей во главе Золотой Орды: опыт чагатайской эмиграции

Аннотация: Во второй половине XIV в. в улусных ханствах бывшей Монгольской империи происходило угасание харизмы правящих чингисидских династий. Реальная власть оказывалась в руках могущественных представителей тюркской родоплеменной аристократии. Самым ярким примером деградации царственных прерогатив монархов-чингисидов было полновластие Тимура в Чагатайском улусе. В статье показано, как мангытский бек Едыгей во время своего долгого пребывания при дворе Тимура вдохновился этим примером и воплотил основные принципы его правления в Золотой Орде. На протяжении двух десятилетий Едыгей вручал ханский трон своим избранникам, при которых состоял главным беком. Кроме того, тесные контакты с богословами из окружения Тимура сформировали духовные ориентиры Едыгея, что позднее проявилось в развернутой им кампании по исламизации кочевников Золотой Орды... **[100-200 слов]**

Ключевые слова: Едыгей, Тимур, Золотая Орда, Чингисиды, беклербек [5-7 слов/словосочетаний]

ОСНОВНОЙ ТЕКСТ СТАТЬИ

Основной текст статьи должен содержать следующие структурные элементы:

- Введение
- Материалы и методы исследования
- Степень изученности темы
- Анализ
- Полученные результаты
- Вывод

Литература

(образец оформления)

1. Manz B.F. The Rise and Rule of Tamerlane. -Cambridge: Cambridge univ. press, 1989. -240 p. – **книга на английском языке**
2. Камалов С.К. О географических названиях в эпосе «Эдиге» // Историко-географические аспекты развития Ногайской Орды. – Махачкала: Наука, 1993. – С. 132–134. – **статья в научном сборнике.**
3. Улус Джучи (Золотая Орда). XIII – середина XV в. – Казань: Институт истории АН РТ, 2009. – 1056 с. – **коллективная монография.**
4. Аничкин Л.К. Золотоордынское наследие // Материалы второй Международной научной конференции «Политическая и социально-экономическая история Золотой Орды», посвященной памяти М. А. Усманова. Казань, 29–30 марта 2011 г. – Казань: ООО «Фолиант», Институт истории им. Ш. Марджани АН РТ, 2011. – 368 с. – **материалы конференции.**
5. Мухаметов Ф.Ф. Монгольская «Яса» и ее роль в системе общественных отношений империи Чингисхана // Вопросы истории. – 2007. – Т. 11. - № 5. - С. 150-155. – **статья в журнале.**
6. Малышев А.Б. Христианство в истории Золотой Орды: диссертация на соискание ученой степени кандидата исторических наук: защищена: 22.01.02 – Саратов: Наука, 2000. – 181 с. – **диссертационная работа.**
7. Сабитов Ж.М. Золотая Орда – «падчерица» казахстанской историографии. // Молодой ученый. -2015. – Т. 104. - № 24. – С. 842-851. [Электронный ресурс] – URL: <https://moluch.ru/archive/104/23260/> (дата обращения: 07.09.2020). – **электронный источник.**
8. Логунова Г.В. Русь и Золотая Орда: проблема взаимовлияния: учеб.пособие. – Иркутск: Изд-во ИГУ, 2014. – 110 с. – **учебное пособие.**
9. Алим Дж. Золотая Орда: наследники великого ханства//Газета «Комсомольская правда». - №145. – 2020. – 1 апреля. – С.7-8.– **газетная статья.**

Reference

(design of sample)

1. Manz B.F. The Rise and Rule of Tamerlane. Cambridge; New York;. Port Chester; Melbourne; Sydney, Cambridge univ. press, 1989. 240 p. – **book.**
2. Kamalov S.K. O geograficheskikh nazvaniyakh v epose «Edige» [About place names in the epic «Edige»], Istoriko-geograficheskie aspekty razvitiya Nogajskoj Ordy [Historical and geographical aspects of the development of the Nogai Horde] (Nauka, Mahachkala, 1993, P. 132–134). [in Russian]. – **article in a scientific collection.**
3. Ulus Dzhuchi (Zolotaya Orda). XIII – seredina XV v. [Ulus Jochi (Golden Horde). CHII - middle of SWR c.] (Institute of History of the Academy of Sciences of the Republic of Tatarstan, Kazan', 2009, 1056 p.). [in Russian]. – **collective monograph.**
4. Anichkin L.K. Zolotoordynskoe nasledie. Vypusk 2. Materialy vtoroj Mezhdunarodnoj nauchnoj konferencii «Politicheskaya i social'no-ekonomicheskaya istoriya Zolotoj Ordy», posvyashchennoj pamyati M.A. Usmanova [Golden Horde heritage. Issue 2. Materials of the Second International Scientific Conference «Political and Socio-Economic History of the Golden Horde»]. Kazan, March 29-30, 2011. Kazan': LLC «Foliant», Institute of History. Sh. Mardzhani AS RT. 2011, 368 p. – **conference materials.**
5. Muhametov F.F. Mongol'skaya «YASA» i ee rol' v sisteme obshchestvennyh otnoshenij imperii CHingiskhana [Mongolian «YASA» and its role in the system of public relations of the empire of Genghis Khan], Voprosy istorii [history issues], 11(5), 150-155 (2007) – **Journal article.**
6. Malyshev A.B. Hristianstvo v istorii Zolotoj Ordy. Dissertaciya na soiskanie uchenoj stepeni kandidata istoricheskikh nauk [Christianity in the history of the Golden Horde. Dissertation for the degree of candidate of historical sciences]. Protected: 01/22/02 Saratov: Nauka, 2000, 181 p. [in Russian]. – **dissertation.**
7. Sabitov, ZH. M. Zolotaya Orda – «padcherica» kazahstanskoj istoriografii [Holden Horde - «stepdaughter» of Kazakhstani historiography], Molodoj uchenyj [Young scientist], 24 (104), 842-851 (2015). [Electronic

resource]. Available at: <https://moluch.ru/archive/104/23260/> (Accessed: 7.09.2020). [in Russian]. – **electronic source**.

8. Logunova G.V. Rus' i Zolotaya Orda: problema vzaimovliyaniya : ucheb.posobie. [Rus and the Golden Horde: the problem of mutual influence: textbook]. (Izd-vo IGU, Irkutsk, 2014, 110 p.). – **tutorial**.

9. Alim Dzh. Zolotaya Orda: nasledniki velikogo hanstva [Golden Horde: heirs of the great khanate]. Newspaper “Komsomol'skaya pravda”. №145. 2020. April. P.7-8, Almaty. – **newspaper article**.

В.В. Трепавлов

Ресей ғылым Академиясы Ресей тарихы институты, Мәскеу, Ресей Федерациясы

Алтын Орда басындағы Едіге: шағатай эмиграциясының тәжірибесі

Аннотация: XIV ғ. екінші жартысында бұрынғы Моңғол империясының ұлыстық хандықтарында билік құрған Шыңғыс әулеттерінің қуаты әлсірей бастады. Билік шын мәнінде түркілік ру-тайпа ақсүйектерінің тегеурінді өкілдерінің қолдарына көшті. Шағатай ұлысында Темірдің толық әмірін жүргізуі шыңғыстекті монархтардың тозғынға ұшырауының ең айқын көрінісі болды. Мақалада маңғыт бегі Едігенің Темір сарайында ұзақ уақыт болуы арқасында осы мысалдан үлгі алып, оның негізгі қағидаларын Алтын Орданы басқаруы барысында іске жаратқаны көрсетіледі. Екі онжылдық бойына Едіге хан тағын өзі қалаған адамдарға ұсына отырып, олардың бас бегі боп саналды. Оның үстіне, Темірдің айналасындағы дін ғұламаларымен тығыз араласуы нәтижесінде Едіге өзінің рухани бағдарларын қалыптастырып, кейіннен онысын Алтын Орда көшпелілерін мұсылмандық жолына бұру әрекеттері кезінде пайдаланды... **[100-200 сөз]**

Ключевые слова: Едіге, Темір, Алтын Орда, шыңғыстектілер, бектербегі **[5-7 сөз/сөз тіркесі]**

V.V. Trepavlov

*Institute of Russian History of the Russian Academy of Sciences, Moscow, Russian Federation
(E-mail: trepavlov@yandex.ru)*

Edigü at the head of the Golden Horde: the experience of his Chagatai emigration

Abstract: In the second half of the 14th century in the ulus Khanates of the former Mongol Empire happened fading Chinggisid ruling dynasties' charisma has ebbed. The real power found itself in the hands of powerful representatives of Turkic tribal aristocracy. The most striking example of degradation of Chinggisids' royal prerogatives was sovereignty of Timur in the Chagatai Ulus. The article shows how

Mangyt Edigü Beq, during his long stay at the Timur's court, was inspired by this example and embodied the basic principles of his rule in the Golden Horde. For two decades Edigü handed the throne to his henchmen, and under all of them he was the chief lord (beqlerbegi). Furthermore, close contacts with the theologians of the environment of Timur formed the spiritual guidance of Edigü that manifested later in his campaign of Islamization of the Golden Horde nomads. **[100-200 words]**

Keywords: Edigü, Timur, Golden Horde, Chinggisids, beqlerbegi **[5-7 words/word combinations]**

Сведения об авторе:

Трепавлов Вадим Винцерович, доктор исторических наук, профессор, главный научный сотрудник Института российской истории РАН, руководитель Центра истории народов России и межэтнических отношений, Дм.Ульянова, 19, Москва, Российская Федерация.

Автор туралы мәлімет:

Трепавлов Вадим Винцерович, тарих ғылымдарының докторы, профессор, РФА Ресей тарихы институтының бас ғылыми қызметкері, Ресей халықтары тарихы және этносаралық қатынас орталығының жетекшісі, Дм.Ульянов, 19, Мәскеу, Ресей Федерациясы.

Information about author:

Trepavlov Vadim Vinserovich, Doctor of Historical Sciences, Professor, Chief Researcher at the Institute of Russian History of the Russian Academy of Sciences, Head of the Center for the History of the Peoples of Russia and Interethnic Relations, Dm. Ulyanova, 19, Moscow, Russian Federation.